

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА СЕРГІЯ КІВАЛОВА	16
--	----

СЕКЦІЯ 12. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННИХ ТА ПОСТВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ

<i>Цехан Дмитро Миколайович</i> КАДРОВА СТІЙКІСТЬ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ	18
<i>Самойленко Олена Анатоліївна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	21
<i>Албул Сергій Володимирович</i> КРИМІНАЛЬНО-РОЗВІДУВАЛЬНІ ЗАХОДИ: ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА	24
<i>Кубасенко Андрій Володимирович</i> СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
<i>Шершенькова Вікторія Анатоліївна</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНАЛІСТИЧНА	33
<i>Яцкевич Руслан В'ячеславович</i> СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	35
<i>Бершавська Анастасія Сергіївна</i> СТРУКТУРА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ-АГРЕСОРУ	38
<i>Біцюк Андрій Володимирович</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ПОХОДЖЕННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИХ АКТИВІВ	41
<i>Кірюхін Ігор Анатолійович, Костєв Степан Володимирович</i> ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ	44
<i>Мурашко Анастасія Сергіївна</i> ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	47
<i>Пишненко Ірина Юрївна</i> ПРОГНОСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ	50
<i>Сон Людмила Анатоліївна</i> СИСТЕМА ОБСТАВИН, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ	53

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> ПРИВАТНЕ ПРАВО ЯК АНТРОПОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВІЙНИ	56
---	----

СЕКЦІЯ 12.

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННИХ ТА ПОСТВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ

***Керівник секції:** завідувач кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності, доктор юридичних наук, професор Цехан Дмитро Миколайович*
***Секретар секції:** професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності, кандидат юридичних наук, професор Албул Сергій Володимирович*

Цехан Дмитро Миколайович
Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності,
доктор юридичних наук, професор

КАДРОВА СТІЙКІСТЬ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ

Формування ефективних тактичних моделей протидії діяльності організованих злочинних угруповань вимагає ретельного планування оперативно-розшукових, агентурно-оперативних та тактико-спеціальних заходів, що у свою чергу зумовлює необхідність детального оперативно-розшукового пізнання особливостей функціонування конкретного злочинного угруповання, а також його базових характеристик. Необхідно відзначити, що закріплені у кримінальному законі основні характеристики організованих злочинних угруповань у межах функціонування кожного із них мають свої особливості та різний рівень інституційної стійкості. Безумовно, що об'єктивне пізнання реального змісту окремих ознак кожного конкретного злочинного угруповання можливе лише шляхом прямого чи опосередкованого (за допомогою різних категорій негласних працівників) спостереження за його функціонуванням. Водночас, на початковому етапі виявлення та документування організованих форм злочинної діяльності у працівників оперативних підрозділів доволі часто відсутні стійкі оперативні позиції в оточенні організованого злочинного угруповання чи його лідерів та активних учасників, а проведення комплексних негласних заходів ускладнюється фактором інформаційної невизначеності та вимагає отримання додаткової інформації, зокрема й за допомогою системи методів кримінального аналізу, які наразі знаходять широке та ефективне застосування під час реалізації проактивних моделей поліцейської діяльності та реального забезпечення принципу наступальності у діяльності оперативних підрозділів Національної поліції Укра-

їни. Більше того, накопичена в обліках оперативного призначення інформація щодо конкретних організованих злочинних угруповань та дані сформовані за результатами кримінального аналізу дозволяють виокремлювати типові ознаки для злочинних угруповань різних класифікаційних груп, які шляхом застосування методів екстраполяції можуть бути використані у конкретних оперативнотактичних ситуаціях негласної роботи відповідного оперативного підрозділу.

У попередніх наукових роботах, нами зверталась увага на сутність, особливості внутрішнього змісту та характеристику такої ознаки організованих злочинних угруповань як «стійкість». Представлене дослідження спрямоване на аналіз критерію кадрової стійкості організованих злочинних угруповань та визначення рівня інтенсивності його впливу на організацію і тактику негласної роботи оперативних підрозділів.

Перш за все, звернімо увагу, що системний науковий пошук вимагає формування чіткої аксіоматики та розкриття змісту термінологічних конструкцій які використовуються у межах наукового пізнання. Зважаючи на необхідність дотримання такого методологічного підходу, на нашу думку, під кадровою стійкістю організованого злочинного угруповання необхідно розуміти інтегральну властивість злочинного угруповання, що характеризує його здатність забезпечувати стабільність складу учасників, підтримувати функціональну ефективність кадрової ієрархії, відтворювати людський ресурс із метою розширення кількісного складу та компенсувати кадрові втрати, спричинені застосуванням до окремих учасників організованого злочинного угруповання заходів правового впливу, внутрішніми конфліктами або іншими дестабілізуючими чинниками, з метою безперервного здійснення злочинної діяльності. Сформулювавши відповідне визначення, слушно виокремити систему ключових ознак, які деталізують та характеризують категорію «кадрова стійкість організованих злочинних угруповань», зокрема:

по-перше, стабільність кадрового ядра, тобто наявність сталого кола учасників, які забезпечують ефективну діяльність управлінської та функціональної ланки відповідного злочинного угруповання. У контексті такої ознаки, необхідно звернути увагу, що стабільність кадрового ядра характерна для злочинних угруповань, які: а) хронологічно тривало здійснюють злочинну діяльність; б) вчинили декілька тяжких та особливо тяжких злочинів на етапі інституційного становлення організованого злочинного угруповання як структури, що сформувало психологічну стійкість ОЗУ, зокрема й на основі стійкого наміру продовжувати злочинну діяльність на систематичній основі; в) сформовані на етнічній основі [1]; г) сформовані на основі родинних зв'язків їх учасників [2];

по-друге, ієрархічна структурованість, що передбачає крім розподілу функціональних обов'язків також і поступове відділення управлінської та функціональної ланки організованого злочинного угруповання, що ускладнює притягнення до кримінальної відповідальності його лідерів і, як наслідок, формує відповідний рівень стійкості щодо самовідтворення організованого злочинного угруповання;

по-третє, наявність дієвого та постійно функціонуючого механізму рекрутингу нових учасників. Вказана ознака кадрової стійкості у практичній площині, як правило, знаходить зовнішнє вираження у таких формах: а) встановлення контролю за неструктурованими або організованими злочинними групами неповнолітніх; б) встановлення контролю та стійкої комунікації із неформальними молодіжними рухами, ідеологічна складова діяльності яких передбачає можливість вчинення різних видів кримінальних правопорушень чи потенційної готовності до систематичної злочинної діяльності; в) створення власних структур, які забезпечують здобуття молоддю знань та навиків, які в подальшому можуть бути використанні у злочинній діяльності; г) агресивний маркетинг відповідного виду злочинної діяльності та її популяризація серед молоді, що забезпечує безперервний кадровий потенціал для функціональної ланки організованого злочинного угруповання, наприклад, злочинні угруповання, які вчиняють шахрайства із використанням засобів стільникового зв'язку; д) систематична підтримка осіб, які відбувають кримінальні покарання у виді позбавлення волі, або звільнились з установ виконання покарань з метою формування у них психологічного патерну залежності від конкретного злочинного угруповання та нівелювання на рівні свідомості можливості повернення до правомірних соціальних практик;

по-четверте, розвинена та стійка система внутрішніх правил поведінки, яка передбачає чіткі механізми: а) кадрового зростання у межах злочинного угруповання; б) чітку та невідворотну систему санкцій за порушення неформальних правил поведінки, які сформовані у межах конкретного злочинного угруповання; в) «систему засобів лояльності», зокрема й можливостей отримання додаткового прибутку від злочинної діяльності у разі чіткого дотримання учасником злочинного угруповання відповідних поведінкових моделей;

по-п'яте, здатність швидкого кадрового відтворення усіх ланок організованого злочинного угруповання. У контексті цього, слушно звернути увагу на особливості функціонування ОЗУ в установах виконання кримінальних покарань. Так, підрозділами НП України проводиться активна робота щодо нейтралізації так званих «смотрящих» за установами виконання покарань, які, фактично, формують у межах таких установ систему кримінального менеджменту та вибудовують ієрархічну управлінську структуру [3]. Водночас, затримання та притягнення таких осіб до кримінальної відповідальності у значній кількості випадків не забезпечує декриміналізацію відповідної установи виконання покарань, адже наявність ієрархічної структури забезпечує високий рівень кадрового відтворення управлінської ланки;

по-шосте, концентрація управлінського авторитету у поєднанні із адаптивністю функціональної складової організованого злочинного угруповання, що передбачає з одного боку ключову роль лідера у здійсненні менеджменту, підтримання порядку та стабільності у межах ОЗУ, а з іншого можливість максимально швидкої заміни інших учасників злочинного угруповання, які виконують завдання на функціональному рівні без втрати стійкості його загальної стійкості.

Таким чином, підсумовуючи можна відзначити, що кадрова стійкість організованих злочинних угруповань є складною системною характеристикою, що формується під впливом комплексу чинників, а її наукове та прикладне пізнання у кожній оперативно-тактичній ситуації має важливе значення для розуміння механізму функціонування організованого злочинного угруповання та розробки ефективних стратегій нейтралізації їх діяльності, оскільки руйнування саме кадрової основи організованих злочинних угруповань є одним із найефективніших напрямів їх дестабілізації та подальшої нейтралізації їх злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
2. Албул С. В. Тактичні особливості здобуття оперативної інформації про криміногенні процеси у злочинному середовищі. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 4. С. 3–11.
3. Цехан Д. М. Оперативно-розшукова протидія злочинності у місцях позбавлення волі : монографія. Одеса: Юридична література. 2021. 296 с.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, кримінальний аналіз, організовані злочинні угруповання, стійкість, кадрова стійкість.

Key words: operational and investigative activities, criminal analysis, organized criminal groups, stability, personnel stability.

Самойленко Олена Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності,
доктор юридичних наук, професор*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні умови воєнного стану суттєво зміни середовище здійснення правоохоронної діяльності та зумовлені оновленими вимогами до реагування на правопорушення та в подальшому на організацію досудового розслідування. Станом на березень 2026 року, в Україні офіційно зареєстровано понад 213 200 епізодів воєнних злочинів, тоді як у жовтні 2025 року ця цифра складала близько 190 000 [1]. Така динаміка зростання кількості злочинів, пов'язаних із воєнними подіями, підвищений рівень небезпеки для працівників правоохоронних органів, а також необхідність швидкого реагування на надзвичайні події обумовлюють потребу в оптимізації криміналістичної тактики слідчої діяльності. І в цьому сенсі особливого значення набуває інтеграція криміна-